

Osobitosti postavenia správcu v konkurze fyzickej osoby oddlžením vo vzťahu jeho odmeny a povinnosti odvodu dane z pridanej hodnoty

Matúš Mendrej *

Michaela Kútiková *

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2021.8.1.93-102>

Abstrakt:

MENDREJ, Matúš – KÚTIKOVÁ, Michaela: *Osobitosti postavenia správcu v konkurze fyzickej osoby oddlžením vo vzťahu jeho odmeny a povinnosti odvodu dane z pridanej hodnoty. Správca konkurznej podstaty vykonáva činnosti v konkurznom konaní, za ktoré mu prináleží odmena podľa príslušných ustanovení zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii. V zmysle ust. § 7a vyhlášky č. 665/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii zákonodarca (ďalej len „ZKR“) určil výšku preddavku na úhradu paušálnej odmeny a náhrady nevyhnutných nákladov spojených s výkonom správcovskej činnosti v konaniach o oddlžení vo výške 500,- Eur. Súčasná zákonná platforma nepredpokladá, že zákonom stanovená výška odmeny sa zvýši o DPH v prípade, že správca konkurznej podstaty je jej platiteľom. A teda je otáznou ako má postupovať ustanovený správca pri jej refundácii.*

Kľúčové slová:

Správca konkurznej podstaty, oddlženie, odmena, preddavok, daň z pridanej hodnoty

Peculiarities of the Bankruptcy Trustee in the Bankruptcy of a Natural Person by Debt Relief in Relation to his Remuneration and the Obligation to Pay Value Added Tax

Abstract:

MENDREJ, Matúš – KÚTIKOVÁ, Michaela: *Peculiarities of the bankruptcy trustee in the bankruptcy of a natural person by debt relief in relation to his remuneration and the obligation to pay value added tax. The trustee in bankruptcy carries out activities in bankruptcy proceedings, for which he is entitled to remuneration in accordance with the relevant provisions of Act no. 7/2005 Coll. on bankruptcy and restructuring. Pursuant to para. § 7a of Decree no. 665/2005 Coll., Which implements some provisions of Act no. 7/2005 Coll. on Bankruptcy and Restructuring The Legislator (hereinafter referred to as the*

* Mgr. Matúš Mendrej, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Katedra obchodného a finančného práva, externý doktorand

* JUDr. Michaela Kútiková, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Katedra obchodného a finančného práva, externý doktorand

“CRC”) determined the amount of the advance payment for the payment of a flat fee and reimbursement of necessary costs associated with the performance of administrative activities in debt relief proceedings at EUR 500. The current legal platform does not assume that the statutory amount of remuneration will be increased by VAT if the trustee in bankruptcy is its payer. And it is therefore questionable how the appointed trustee should proceed in its refund.

Key words:

bankruptcy trustee, debt relief, reward, value added tax

Úvod

V predkladanom príspevku sa zaoberáme odmenami správcu konkurznej podstaty podľa zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii (ďalej len „ZKR“) s prihliadnutím na povinnosť odvodu dane z pridanej hodnoty pri správcoch, ktorí sú podľa osobitného predpisu platcami dane z pridanej hodnoty oproti postaveniu správcoch, ktorí takúto povinnosť nemajú.

1. Všeobecný právny základ vymedzenia odmeny správcu

Postavenie správcu sa zakladá dvomi základnými právnymi predpismi, a to zákonom č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov a zákonom č. 8/2005 Z. z. zákon o správcoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o správcoch“). Podľa ustanovení § 21 a § 22 zákona o správcoch môže byť do zoznamu správcoch po splnení zákonom stanovených podmienok zapísaná fyzická osoba, verejná obchodná spoločnosť alebo komanditná spoločnosť. Správca je vo svojej podstate podnikateľ, ktorý vykonáva činnosť správcu za odmenu. ZKR diferencuje odmeny správcu v závislosti od druhu insolvenčného konania, ako aj od ich samotného štádia. V jednotlivých častiach ZKR sa stretávame s odkazom na priznanie nároku na odmenu správcovi. Ide o hmotnoprávne vymedzenie nároku správcu na odmenu. „ZoKR zmocnil ministerstvo na vydanie všeobecne záväzného predpisu, ktorý ustanoví podrobnosti o výške, druhu a spôsobe určenia odmeny správcu v konkurze.“¹ Táto je konkrétne určená vo vyhláske Ministerstva spravodlivosti SR č. 665/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „vyhláška“). ZKR teda konkrétne rozlišuje v druhej časti odmenu predbežného správcu v rámci posudzovania predpokladov na vyhlásenie konkurzu a odmenu správcu v konkurze. V tretej časti dáva ZKR právny základ odmeny správcu v reštrukturalizácii a v štvrtej časti odmeny správcu v konkurze fyzickej osoby prostredníctvom oddĺženia a splátkového kalendára.

Podľa uvedeného diferencuje odmenu správcu v závislosti od jednotlivého konania, ako aj jeho štádia. V konkurze podľa druhej časti ZKR je odmena správcu rozdelená do troch základných celkov, a to odmena predbežného správcu podľa §

1 ĎURICA, M. *Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii*. 3. vyd. Bratislava : EUROKÓDEX, 2012. s. 334.

13 ZKR, paušálna odmena správcu do 1. schôdze veriteľov podľa prvej vety § 43 ZKR a nárok na odmenu zo speňaženia majetku za výkon funkcie po konaní prvej schôdze veriteľov. „*Povaha činnosti správcu je primárne fiduciárna správa cudzieho majetku. Implicitne teda ide o vzťah, ktorý má povahou najbližšie k mandátu.*“² V rámci reštrukturalizácie má správca podľa ustanovenia § 116 ods. 4 ZKR nárok na paušálnu odmenu a náhradu nevyhnutných výdavkov spojených s vedením konania. Paušálna odmena reštrukturalizačného správcu bola do ZKR zavedená jeho novelou prostredníctvom zákona č. 377/2016 Z. z. od 01.03.2017. Pôvodná právna úprava reštrukturalizácie upravovala nárok reštrukturalizačného správcu na odmenu v rozsahu dohody medzi správcom a dlžníkom, ktorý si „*de facto*“ správcu vyberal sám. Predmetnou novelou došlo ku zmene vo výbere správcu, kedy reštrukturalizačného správcu ustanovuje súd zo zoznamu reštrukturalizačných správcov náhodným výberom, tak ako v konkurze. Odmena správcu je v zmysle vyhlášky paušalizovaná v závislosti od tzv. „*veľkosti podniku dlžníka*“. Tak isto je paušalizovaná aj náhrada nevyhnutných výdavkov spojených s vedením konania. Odmeny správcu podľa štvrtej časti ZKR môžeme pri oddlžení konkurzom prirovnať k odmenám podľa druhej časti ZKR. „*Podľa ustanovenia § 166j ods. 4 ZKR má v konkurze správca nárok na paušálnu odmenu, odmenu z výťažku a náhradu nevyhnutných výdavkov spojených s vedením konania. Tieto nároky sa uhrádzajú z preddavku na úhradu paušálnej odmeny správcu a z výťažku zo speňaženia majetku tvoriaceho konkurznú podstatu.*“³ Na proti tomu, v konaní o určení splátkového kalendára „*má správca nárok na paušálnu odmenu a paušálnu náhradu výdavkov spojených s vedením konania. Tieto nároky sa uhrádzajú z preddavku zloženého dlžníkom a sú splatné v deň skončenia konania.*“⁴

Vo všeobecnosti môžeme povedať, že odmena správcu má slúžiť predovšetkým na jeho motiváciu čo najrýchlejšie speňažiť majetok podliehajúci konkurzu s dosiahnutím čo najvyššieho výťažku. Na druhej strane predovšetkým v konaniach o oddlžení fyzických osôb je činnosť správcu honorovaná z veľkej časti paušálom, pričom k speňažovaniu majetku dlžníkov dochádza v pomerne menšej časti konkurzov.

Od účinnosti ZKR, t.j. od 01.01.2006, došlo v aplikačnej praxi k vyriešeniu všetkých zásadných okolností, ktoré mohli zavádzať rozpor pri odmene správcu. Jedným z nich bol aj nárok správcu na úhradu dane z pridanej hodnoty v tých prípadoch, kedy bol správca podľa osobitného zákona platcom dane z pridanej hodnoty. Vyhláška k ZKR totiž do jej novelizácie účinné od 01.07.2010 v ustanovení § 10 vyhlášky ustanovovala, že „*Ak je správca alebo predbežný správca platiteľom dane z pridanej hodnoty, jeho odmena podľa tejto vyhlášky sa nezvyšuje o daň z pridanej hodnoty.*“⁵ Uvedené zakladal faktický problém pre správcov, ktorí boli platcami dane z pridanej hodnoty, nakoľko sa ich odmena fakticky znižovala o príslušnú sadzbu DPH, ktorú boli povinný odvieť správcovi dane. Podľa prof. Ďuricu problematika DPH vyplývala a bola prevzatá z vykonávacej vyhlášky č. 493/1991 Zb., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 238/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších

2 POSPÍŠIL, B. a kol. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii*. Komentár. 2. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016, s. 312.

3 § 166j ods. 4 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov

4 § 166j ods. 5 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov

5 § 10 vyhlášky MS SR č. 665/2005 Z. z. v znení účinnom do 30.06.2010

predpisov. Táto vyhláška DPH neupravovala a po novelizáciách ustanovovala, že odmenu správcu o DPH nemožno zvýšiť. Plénum ústavného súdu však zmenilo právny názor a správcovi v rámci ústavne konformného výkladu priznalo k odmene aj DPH.⁶ Novelizáciou vyhlášky od 01.07.2010 došlo k zmene v ustanovení § 10 vyhlášky tak, že „*ak je správca alebo predbežný správca platiteľom dane z pridanej hodnoty, jeho odmena podľa tejto vyhlášky sa zvyšuje o daň z pridanej hodnoty.*“⁷ Čím došlo k odstráneniu nerovností medzi správcami, ktorí sú platcovia DPH a ktorí takúto daňovú povinnosť nemajú. Odstránenie rozporu správcov ohľadom dane z pridanej hodnoty však opäť nadobudlo svoj rozmer novelou ZKR účinnou od 01.03.2017, ktorou zaviedol zákonodarca do nášho právneho poriadku nový inštitút oddĺženia.

2. Vymedzenie odmeny správcu v oddĺžení konkurzom z pohľadu povinnosti zaplatiť daň z pridanej hodnoty

Oddĺženie bolo v ZKR upravené aj pred novelou, jeho využitie však bolo značne obmedzené, nakoľko predošlý, zdĺhavý procesný postup umožňoval oddĺženie fyzickej osoby až po skončení konkurzu na jej majetok s následným trojročným skúšobným obdobím. Po novelizácii ZKR je proces oddĺženia nastavený zámerne pružnejšie a jednoduchšie. Tento je možné realizovať prostredníctvom dvoch procesných postupov upravených v štvrtej časti ZKR, a to buď ako oddĺženie konkurzom alebo ako oddĺženie splátkovým kalendárom. „*Voľba na riešenie úpadku – platobnej neschopnosti bude závisieť od majetkových pomerov dlžníka, pričom musí najmä zhodnotiť skutočnosť, či spĺňa podmienky na určenie splátkového kalendára.*“⁸ O oddĺžení súd rozhodne uznesením súčasne s vyhlásením konkurzu alebo s určením splátkového kalendára. Oddĺženie konkurzom v sebe spája účinky vyhlásenia konkurzu a zároveň účinky oddĺženia, teda zbavenia dlhov fyzickej osoby. Najväčšou zmenou je skutočnosť, že ZKR neukladá povinnosť dlžníka vlastniť aspoň majetok v určitej hodnote. Činnosť správcu je však aj v týchto konaniach do určitej miery honorovaná, tak ako sme to uviedli vyššie. Preddavok na odmenu správcu a jeho výdavky je paušalizovaný a správcovi je poukazovaný na základe rozhodnutia súdu o oddĺžení. „*Nemožno však opomenúť skutočnosť, že uvedení sumu je dlžník povinný vrátiť v lehote do troch rokov od jej poskytnutia. Dlžník predmetnú sumu vracia formou pravidelných mesačných splátok*“⁹. V praxi sa bežne stávajú prípady, kedy dlžník preddavok splatí aj v jednej celej, prípadne niekoľkých väčších splátkach, alebo ho nespláca vôbec. V takom prípade však riskuje rušenie oddĺženia pre nepoctivý zámer. Okrem platobnej neschopnosti sa v prípade oddĺženia v zmysle novelizovaného ust. § 166 ods. 3 ZKR vyžaduje, aby sa proti dlžníkovi viedlo exekučné alebo obdobné vykonávacie konanie a v prípade návrhu na vyhlásenie konkurzu, musí od vydania poverenia na vykonanie exekúcie alebo od začatia obdobného vykonávacieho konania uplynúť aspoň jeden rok. Právo na podanie návrhu svedčí výlučne dlžníkovi

6 ĎURICA, M. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 1. vyd. Bratislava : C.H.Beck, 2012. s. 330.

7 § 10 vyhlášky MS SR č. 665/2005 Z. z. v znení účinnom od 01.07.2010

8 ĎURICA, M. Osobné bankrot. In *bulletin slovenskej advokácie*. 2017, roč. 23, č. 4, s. 32.

9 FLOREKOVÁ, J. – TARNOCIOVÁ, S. K niektorým otázkam inštitútu oddĺženia. In *Justičná revue*. 2019. roč. 71, č. 8–9, s. 834.

fyzickej osobe, prípadne fyzickej osobe podnikateľovi, ktorý je „*ex lege*“ zastúpený výlučne Centrom právnej pomoci.

„Podľa ust. § 166k ZKR pri podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu alebo návrhu na určenie splátkového kalendára, až do ustanovenia správcu, musí byť dlžník zastúpený Centrom právnej pomoci alebo advokátom určeným Centrom právnej pomoci. Zastúpenie sa preukazuje rozhodnutím Centra právnej pomoci podľa osobitného predpisu“¹⁰ Uvedeným povinným zastúpením zákonodarca preniesol zastúpenie dlžníkov na Centrum právnej pomoci, ktoré bolo zriadené práve za účelom pomoci osobám, ktoré nemajú dostatočné materiálne zabezpečenie na úhradu právnych služieb. „V danom prípade však možno polemizovať o nutnosti povinného právneho zastúpenia dlžníka v konaní o oddlžení. Zákon totiž vyžaduje povinné právne zastúpenie iba pri podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu alebo návrhu na určenie splátkového kalendára (až do času ustanovenia správcu).“¹¹ Týmto však zákonodarca do väčšej miery eliminoval osoby, ktoré pokútnym spôsobom poskytovali dlžníkom pomoc pri spisovaní návrhov na oddlženie pred novelou ZKR a za takýto návrh pýtali od dlžníkov nemalé finančné prostriedky. Tým sa do určitej miery deformoval samotný inštitút oddlženie, nakoľko dlžník namiesto toho aby finančné prostriedky často v stovkách až tisíckach eur použil na čiastočnú úhradu svojich dlhov, tieto použil na úhradu za spísanie návrhu na povolenie oddlženia.

„V zmysle ust. § 7a a § 12a vyhlášky zákonodarca určil, že preddavok na úhradu paušálnej odmeny a náhrada nevyhnutných nákladov spojených s výkonom správcovskej činnosti správcu v konaniach o oddlžení je 500 eur. Za výkon funkcie v konaniach podľa štvrtej časti zákona patrí správcovi paušálna odmena a náhrada nevyhnutných výdavkov spojených s vedením konania v súhrnnej výške 500 eur.“¹² Z dikcie predmetného ustanovenia v spojení s ustanovením § 166j ods. 4 ZKR je zrejmé, že paušálna odmena, odmena z výťažku a náhrada nevyhnutných nákladov spojených s vedením konania sa uhrádzajú z preddavku na úhradu paušálnej odmeny správcu a z výťažku zo speňaženia majetku tvoriaceho konkurznú podstatu. Problém aplikačnej praxe daných ustanovení predstavuje skutočnosť, že sa zákonodarca nezaoberal problematikou DPH v prípade, že ustanovený správca je jej platiteľom. Po ustanovení správcu do funkcie podľa štvrtej časti ZKR je správcovi poskytnutý preddavok v sume 500,- EUR. Tieto finančné prostriedky sú správcovi poukázané na základe uznesenia konkurzného súdu, ktorým bol konkurz vyhlásený, avšak v uznesení je uvedená len konečná suma bez rozdelenia na časť základu dane a samotnej dane z pridanej hodnoty. Je nepochybné, že konajúci súd nemá povinnosť sa zaoberať skutočnosťami, či ustanovený správca je alebo nie je platcom DPH, keď túto problematiku majú riešiť osobitné predpisy a vykonávacie vyhlášky k zákonom. Správca má teda nárok na sumu 500,- EUR, ktorá paušalizovane predstavuje jeho odmenu a krytie výdavkov hlavne v prípadoch, kedy sa v konkurze dlžníka nebude nachádzať žiadny majetok, ktorý je možné speňažiť. Tu nastáva praktický rozpor a do určitej miery sankcionovanie správcu, ktorý je platcom DPH, nakoľko podľa platnej úpravy zákona o dani z pridanej hodnoty je z prijatej sumy povinný odvieť príslušnú sadzbu dane.

10 § 166k zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov

11 KRAJČOVIČ, M. – MRVA, M. K povinnému zastúpeniu dlžníkov Centrom právnej pomoci v konaní o oddlžení fyzickej osoby de lege lata a de lege ferenda. In *Justičná revue*. 2019, roč. 71, č. 2, s. 155.

12 § 7a a 12a vyhlášky MS SR č. 665/2005 Z. z. v znení účinnom od 01.11.2017

V danom prípade je na mieste poukázať na úpravu DPH v konkurzoch podľa druhej časti ZKR a konkrétne na zjednocujúce stanovisko Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 1/2001-13 zo dňa 19. januára 2011, ktorým Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovil právny názor, že: „*Ak z právneho poriadku v zákonnej právnej úprave dane z pridanej hodnoty výslovne (explicitne) vyplýva povinnosť správcu konkurznej podstaty, ktorý je platiteľom dane z pridanej hodnoty, k vyúčtovanej cene každej poskytnutej služby uplatniť daň z pridanej hodnoty, potom súd rozhodujúci o odmene správcu konkurznej podstaty je mu povinný daň z pridanej hodnoty v zodpovedajúcej sume priznať, v opačnom prípade je takého rozhodnutie z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľné.*“¹³ V odôvodnení predmetného rozhodnutia tiež uviedol, že odmena správcu konkurznej podstaty predstavuje protihodnotu za služby ním poskytované, preto tvorí podľa ust. § 22 ods. 1 zákona o DPH základ dane. Vzhľadom na to je správca potom po získaní odmeny ako platiteľ DPH povinný daň z tejto odmeny odvieť na účet príslušného správcu dane. „*Základom dane pri dodaní tovaru alebo služby podľa § 22 zákona je všetko, čo tvorí protihodnotu, ktorú dodávateľ prijal alebo má prijať od príjemcu plnenia alebo inej osoby za dodanie tovaru alebo služby, zníženú o daň.*“¹⁴ V prípade, že konkurzný súd správcovi uplatnení nárok DPH súvisiaci s jeho odmenou neprizná, tak by konajúci súd postavil správcu do pozície odberateľa vlastných služieb, čo je v rozpore so spotrebným charakterom DPH, a tiež by správcu ako platiteľa DPH znevýhodnil voči ostatným subjektom.

Správcovi, ako podnikateľskému subjektu, do pozície ktorej ho postavil sám zákonodarcu, nie je možné zaslúžiť, že pri svojej činnosti koná s ohľadom na dosiahnutie zisku, a to aj v rámci konaní o oddĺžení podľa štvrtej časti ZKR. Úhradou dane z pridanej hodnoty v konkurzoch, v ktorých je odmena jeho činnosti uhrádzaná čisto len z poskytnutého preddavku prichádza oproti správcovi „neplatcom“ o časť svojho zisku, ktorý odvedie na DPH. Prax však ukázala, že úhrada DPH bola správcami riešená niekoľkými spôsobmi, avšak k jej faktickému vyriešeniu, aby boli spokojné všetky zainteresované subjekty t.j. správca, správca dane, dlžník a štát nedošlo. DPH počítaná z odmeny správcu alebo počítaná z predaja majetku pri dlžníkovi, ktorý je jej platcom, je v rámci konkurzu všeobecne považovaná za náklad konkurzu, a teda pohľadávku proti podstate. „*Taxatívny výpočet druhov nákladov konkurzu, ktoré sa uspokojujú z výťažku určeného na uspokojenie nezabezpečených veriteľov v zákonom určenom poradí, je uvedený v § 167t (ZKR)*“.¹⁵ V prípade, že správca speňaží v oddĺžení majetok podliehajúci konkurzu DPH, ktorú je povinný odvieť zo svojej odmeny je priamo uhrádzaná z výťažku zo speňaženia. V prípadoch, kedy konkurz nepokryl náklady správcu konkrétne s ohľadom na DPH dochádzalo k prípadom, kedy správca žiadal od dlžníka, aby mu DPH uhradil. V tomto smere s tým vyjadrovali do určitej miery dlžníci nespokojnosť, nakoľko považovali oddĺženie za nástroj zbavenia sa dlhov, kedy ich nový záväzok predstavoval len sumu 500,- EUR voči Centru právnej pomoci. S uvedeným sa stotožnilo aj Ministerstvo spravodlivosti, ktoré správcovi na ich dotazy riešenia DPH takpovediac „zakázalo“ uplatňovať DPH z odmeny priamo u dlžníkov avšak vzniknutý problém neodstránilo.

13 Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky PL ÚS 1/2001-13 zo dňa 19.01.2011

14 KUBINCOVÁ, S. Daň z pridanej hodnoty. In *bulletin slovenskej advokácie*. 2009, roč. 15, č.10, s. 2.

15 SOJKA, P. Oddĺženie podľa nových pravidiel. In *Justičná revue*. 2017, roč. 69, č. 5, s. 172.

3. Právne vymedzenie dane z pridanej hodnoty

„Každá daňová sústava pozostáva z mnohých druhov daní, ktoré sa, aj keď vo svojom súhrne majú vytvárať harmonický a účelne zladený celok, predsa len svojou povahou a podstatou navzájom odlišujú.“¹⁶ Daň z pridanej hodnoty predstavuje všeobecnú nepriamu daň, ktorá sa platí v cenách tovarov a služieb a do rozpočtu ju odvádza (platí) osoba, ktorá je jej platiteľom alebo ktorej to ukladá zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“). Mechanizmus fungovania DPH spočíva v tom, že sa ňou zaťažuje cena, ktorú každý kupujúci/prijímateľ služby platí dodávateľovi/poskytovateľovi služby za dodanie tovaru alebo poskytnutie služby. V zmysle ust. § 2 ods. 1 písm. b) zákona o DPH je predmetom dane aj poskytnutie služby (ďalej len „dodanie služby“) za protihodnotu v tuzemsku uskutočnené zdaniteľnou osobou, ktorá koná v postavení zdaniteľnej osoby. Pričom dodaním služby je každé plnenie, ktoré nie je dodaním tovaru a služby dodanej na základe poverenia alebo rozhodnutia vydaného štátnym orgánom. Uvedeným sa DPH líši od iných selektívnych daní, ktoré postihujú len spotrebu vybraných produktov. Právna úprava DPH rozlišuje individuálne výnimky z jej uloženia, ktoré sú explicitne formulované v ust. § 28 a násl. zákona o DPH ako „oslobodenie od dane“. Podľa ust. § 69 ods. 1 zákona o DPH je osobou povinnou platiť daň správcovi dane, platiteľ, ktorý dodáva tovar alebo službu v tuzemsku, je povinný platiť daň, ak tento zákon neustanovuje inak. Z uvedeného zákonného ustanovenia možno dôvodiť tiež spotrebný charakter dane vzájomne previazaný s jej „nepriamosťou“, a to aj vzhľadom na proces zdaňovania, nakoľko odberateľ služby/tovaru neodvádza zaplatenú daň z pridanej hodnoty s cenou tovaru alebo služby do štátneho rozpočtu priamo, ale cenu za tovar/službu zaplatí dodávateľovi, ktorému potom ako platiteľovi DPH, zákon uloží povinnosť daň vybranú od odberateľa odvieť do štátneho rozpočtu. Daňová povinnosť pri dodaní služby vzniká podľa § 19 ods. 2 zákona o DPH dňom dodania služby. „Určenie dňa, ktorým sa považuje zdaniteľný obchod za uskutočnený, je dôležité pre určenie dňa vzniku daňovej povinnosti. Následne odo dňa vzniku daňovej povinnosti sa odvíja aj plnenie ďalších povinností vyplývajúcich zo zákona o DPH, je to napríklad lehota na vyhotovenie faktúry, uvedenie uskutočneného zdaniteľného obchodu do daňového priznania, kontrolného výkazu alebo súhrnného výkazu.“¹⁷ Dňom dodania služby sa rozumie deň, keď je služba poskytnutá, prípadne keď je jej poskytnutie ukončené. Moment vzniku daňovej povinnosti je totožný s momentom ukončenia poskytovania služby. Uvedené platí bez ohľadu na skutočnosť, či dodávateľovi bolo za dodanú službu zaplatené oneskorene, čiastočne, resp. za službu nebolo vôbec zaplatené. Daňovú povinnosť platiteľ uvedie v daňovom priznaní podanom za príslušné zdaňovacie obdobie, v ktorom daňová povinnosť vznikla. Ak je platba prijatá pred dodaním tovaru alebo služby, vzniká daňová povinnosť z prijatej platby podľa § 19 ods. 4 zákona o DPH dňom prijatia platby, čo znamená že daňová povinnosť vzniká aj v prípade úhrady preddav-

16 GRÚŇ, L. Daňový systém a sústava, daňová klasifikácia a princípy. In *Justičná revue*. 2009 roč. 61, č. 6-7, s. 796.

17 BETÁKOVÁ, J. – JABLONKOVÁ, Z. *Komentár zákona č. 222/2004 Z. z.* [online]. Epi komentáre [cit. 2020-11-31]. Dostupné na internete: <<https://www.epi.sk/komentovane-ustanovenie/Komentar-k-p-2-zakona-222-2004-Z-z-3.htm?sf=on>>

ku prijatého pred dodaním služby a to dňom prijatia platby. Pri posúdení momentu dodania služby správcu konkurznej podstaty vzhľadom na variabilnosť procesného postupu konkurze je potrebné vychádzať z konkrétnych prípadov. Daňová povinnosť vzniká momentom ukončenia poskytovania služby.

4. Úvaha de lege ferenda vo vzťahu odmeny správcu a dane z pridanej hodnoty v konaní o oddlžení

Preddavok správcu konkurznej podstaty v konaní o oddlžení je hradený z finančných prostriedkov Ministerstva spravodlivosti, teda z verejných zdrojov, čím jeho úhrada nadobúda verejnoprávny charakter na rozdiel od služieb medzi súkromnoprávnymi subjektmi. Skutočnosť, že tieto finančné prostriedky má následne v splátkach uhradiť sám dlžník vo svojej podstate tento verejnoprávny charakter nemení. Samotná činnosť správcu je regulovaná konkurznými predpismi, a teda má charakter poskytovania služby, a preto odmena správcu predstavuje, resp. by mala predstavovať protihodnotu za služby, ktoré poskytuje. A teda v zmysle ust. § 22 ods. 1 zákona o DPH je základom dane, čím vzniká správcovi, ktorý je platiteľom DPH povinnosť odvieť z odmeny/preddavku daň príslušnému správcovi dane.

Odstránenie určitej diskriminácie medzi správcom, ktorý je platcom dane z pridanej hodnoty a správcom, ktorý takúto povinnosť nemá je podľa nášho názoru možné jednoduchou zmenou zákona o DPH. Zákon o DPH v ustanovenia § 28 až § 48b uvádza služby, ktoré sú od dane z pridanej hodnoty oslobodené. V zásade ide o poštové služby, zdravotnú starostlivosť, služby sociálnej pomoci a pod. S ohľadom na problematiku zaplatenia DPH z odmeny správcu v konkurze oddlžením, by táto časť odmeny mohla byť oslobodená od DPH. Tým by fakticky došlo k zrovnoprávneniu platcov a neplatcov DPH.

Záver

Vzhľadom na uvedené, je možné konštatovať, že jadrom problému v konaniach o oddlžení konkurzom nie je posúdenie samotného nároku správcu na zvýšenie odmeny o daň z pridanej hodnoty alebo povinnosti, či túto daň má doviest. Správca má jednoznačne nárok na navýšenie svojej odmeny aj k paušálnej sume 500,- Eur, v prospech čoho hovorí ustanovenie § 10 vyhlášky. Príslušné ustanovenia zákona o DPH zase jednoznačne ukladajú povinnosť odvieť z tejto odmeny príslušnú sadzbu DPH. Problémom je nerovné postavenie správcu, ktorý nie je platcom dane z pridanej hodnoty a správcom, ktorý takýmto platcom je. Zákonodarca v zavedení inštitútu oddlženia, ktorý v konečnom dôsledku financuje sám dlžník však sám vniesol určitú diskrepanciu postavenia správcov, keď ich odmenu preddavkuje samotný štát, a ten istý štát z nej chce aj príslušnú daň z pridanej hodnoty, ktorú však nezosobňuje dlžníkovi, ale priamo správcovi, ktorý je platcom DPH a má povinnosť takúto daň odvieť. V rámci úvah „*de lege ferenda*“ je možné načrtnúť riešenie problému prostredníctvom zákona o DPH. Oslobodením preddavku a odmeny správcu podľa štvrtej časti ZKR od DPH, by jednoduchým spôsobom mohlo dôjsť k zrovnoprávneniu správcov, ktorí majú povinnosť platiť DPH od tých, ktorí túto povinnosť nemajú. Samozrejme do úvahy prichádza aj iný názor samotného správcu dane a subjektov tvoriacich štátny rozpočet,

nakoľko v určitej miere by takýmto zásahom došlo k výberu nižšej dane z pridanej hodnoty. S ohľadom na počet oddlžení a správcov, ktorí sú platcami DPH však takáto úvaha stojí za zmienku a diskusiu. Tú by však museli v prvom rade iniciovať subjekty najviac postihnuté touto právnou úpravou, teda samotný správcovia.

Literatúra:

- BETÁKOVÁ, J. – JABLONKOVÁ. 2020. Z. *Komentár zákona č. 222/2004 Z. z.* [online]. Epi komentáre [cit. 2020-11-31]. Dostupné na internete: <<https://www.epi.sk/komentovane-ustanovenie/Komentar-k-p-2-zakona-222-2004-Z-z-3.htm?sf=on>>
- ĎURICA, M. 2017. Osobné bankroty. In *bulletin slovenskej advokácie*. ISSN: 1335-1079, 2017, roč. 23, č. 4, s. 30–53.
- ĎURICA, M. 2012. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 1. vyd. Bratislava : C.H.Beck, 2012. 1148 s. ISBN: 978-80-89603-00-8.
- ĎURICA, M. 2012. *Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii*. 3. vyd. Bratislava : EUROKÓDEX, 2012. 1024 s. ISBN: 978-80-89447-82-4..
- FLOREKOVÁ, J. – TARNOCIOVÁ, S. 2019. K niektorým otázkam inštitútu oddlženia. In *Justičná revue*. ISSN. 1335-6461, 2019, roč. 71, č. 8-9, s. 833–842.
- GRÚŇ, L. 2009. Daňový systém a sústava, daňová klasifikácia a princípy. In *Justičná revue*. ISSN. 1335-6461, 2009, roč. 61, č. 6-7, s. 795–803.
- KRAJČOVIČ, M. – MRVA, M. 2019. K povinnému zastúpeniu dlžníkov Centrom právnej pomoci v konaní o oddlžení fyzickej osoby de lege lata a de lege ferenda; In *Justičná revue*. ISSN. 1335-6461, 2019, roč. 71, č. 2, s. 150–166.
- Kubincová S. 2009. Daň z pridanej hodnoty. In *bulletin slovenskej advokácie*. ISSN: 1335-1079, 2009, roč. 15, č.10, s. 2–3.
- POSPÍŠIL, B. a kol. 2016. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 2. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016, 1042 s. ISBN:978-80-8168-388-6.
- Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky PL ÚS 1/2001-13 zo dňa 19.01.2011
- SOJKA, P. 2017. Oddlženie podľa nových pravidiel. In *Justičná revue*. ISSN. 1335-6461, 2017, roč. 69, č. 5, s. 669–690.
- Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 665/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov

Summary: Peculiarities of the Bankruptcy Trustee in the Bankruptcy of a Natural Person by Debt Relief in Relation to his Remuneration and the Obligation to Pay Value Added Tax

However, in introducing the institution of debt relief, which is ultimately financed by the debtor himself, the legislature itself introduced a certain discrepancy in the position of trustees, when their remuneration is overpaid by the state itself and the same state wants the corresponding value added tax. Who is a VAT payer and is obliged to pay such tax? As part of the de lege ferenda considerations, it is possible to outline a solution to the problem through the VAT law. Exempting the advance and the

remuneration of the administrator under Part Four of the ZKR from VAT could, in a simple way, give equal rights to administrators who are obliged to pay VAT from those who are not. Of course, the opinion of the tax administrator and the entities forming the state budget is also possible, as to a certain extent such an intervention would lead to the collection of a lower value added tax. However, given the number of debts and administrators who are VAT payers, such a consideration is worth mentioning and discussing. However, this would have to be initiated in the first place by the entities most affected by this legislation, i.e., the administrators themselves.

Mgr. Matúš Mendrej
Univerzita Mateja Bela
Právnická fakulta
Katedra obchodného a finančného práva
Komenského 20, 974 01
Banská Bystrica
Slovenská republika
e-mail: mendrej.matus@gmail.com

JUDr. Michaela Kútiková
Univerzita Mateja Bela
Právnická fakulta
Katedra obchodného a finančného práva
Komenského 20, 974 01
Banská Bystrica
Slovenská republika
e-mail: kutikova.michaela@gmail.com